

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
В
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ЛИСТ

Брой 23. У Сомбору 30 Децембра 1869. Год. XI.

О учитељској школи

као додатак уз предлог од додатка и поправака у закон о основној школи што је спремљен био за одборске седнице нар. сабора у Јуну 1869.

I. Науке у учитељској школи. Обвезани су предмети етика, и познавање грађанских права и дужности и наука хришћанска са својим струкама уз катехетику; психологија и педагогија са дотичном историјом; дидактика са методиком уз познавање школских књига са практичном учитељском радњом; српски језик са историјом књижевности, и стилистика са пословним и правним писменима; црквено словенски језик са читањем и тумачењем неких црквених књига; Земљопис општи и оташтвени, са познавањем земаљског устава, корисних завода и друштава, и повестница општа и оташтвена са обзиром на културни напредак; аритметика са основима од практичког земљомерства уз просто књиговодство и рачуноводство; антропологија са дијететиком; природопис и природословље са обзиром на потребе основних и недељних школа и основи од домаћег и пољског газдинства уз практично упутство у свиларству, челарству, воћарству, виноградарству вртарству са основима од народне економије; живопис и цртање, црквено појање с типиком и хармонично певање, и гимнастика са војничким вештањем; а необвезни су предмети: нека знања потребна за недељне трговачке и занатлијске школе, и немачки и мађарски језик, који се редовно предају. Школска управа начиниће распис, да се нужне књиге напишу.

II. О течају и плану учења. Течај на учитељској школи траје за сад 3 године дана.

Предавања почињу 1-ог октобра и трају пуних 10 месеци

Осим недељних и празничних дана нема других ферија до велика распуста.

План учења и поделење наука и часова прописује засад главна школска управа, али на предлог професора учитељске школе пре чему се има пазити, да сродне науке код истог професора остану, и да се предавања крајем Јуна сврше, а целог Јула да се повтори све, што је преко године свршено.

III. О учитељима. На учитељској школи има 1 катехета, 3 професора и по потреби 1 ил више помоћника.

За професоре могу засад, (док се не нареди испитна комисија,) само они постављени бити, који су оне науке које ће предавати на великој школи, ил вишем педагогијском заводу са добрим успехом свршили, ако су уз то примјерна живота добри хришћани и прави родољуби, јер само таки умеће и добре учитеље образовати.

И помоћници имају о својим струкама сведочбе поднети да су оном вешти.

Учитеље и помоћнике на учитељској школи наименује главна школска управа по расписаном стечају, али саслушавши и мњење професора на истој школи из конференције и на особ, и за катихету има још и дотична консисторија да своје мненје даде.

Рад изучавања професора за учитељску школу даје засад народни фонд сталну стипендију од 500 ф. осим потребна путна трошка и неке помоћи за књиге.

За даље изображење професора има се за сад из народна фонда сваких ферија по одлуци главне школске управе издавати најмање 200 до 300 ф. у помоћ на путовања у стране земље за прегледање ондашњих учитељских школа и њихова рада и успеха.

IV. О управи и надзору. Одговорно управитељство на учитељској школи има све на три године по један од професора све на изменце, осим ако сами међу собом другче не нареду и зато добива награде 150 ф. на годину за помножене дужности, које ће као и дужности професора главна управа особито прописати,

Главни надзор и управу има главни школски инспектор по пропису од главне управе; и

Врховни надзор има правитељство, и може своје поверенике у свако доба слати, да школу ову надгледе, и да присуствују на њезиним испитима.

V. О издржавању учитељске школе. Редовна је плата професора и катихете на учитељској школи 1000 ф. и 200 ф. стана. уз 10 годишње повишице по 150 ф. и на прописане улоге после 30 година службе пуна плата за пензију а помоћници добивају 60 фор. награде од недељног сата.

Плате ове иду из сопственог фонда, у који има да уђу сви досадашњи фондови на издржавање ове школе, као и $\frac{1}{2}$ од годишња трошка за препарандију митровачку и панчевачку, $\frac{1}{2}$ од фонда скупљена за препарандију пакрачку, *) и онолико годишња улога од правитељства, колико одпада на издржавање једне оваке школе (по § 81 и 85, угар. закона.)

Фонд овај има да се код управе народних фондова башка рукује и да се о томе рачун на крају сваке године јавно предаје.

VI. О опреми. За набаву нужних учевних збирака одређује се засад (док не узможе сопствени фонд то давати) 600 ф. и народна фонда, а за даље попуњивање тих збирака по 200 фоз сваке године из постојећих заветина с помоћи народна фондр које ће се издавати на предлог дотичних професора са одоабрењем главне школске управе.

Све српске основне школе у Сомбору служе за вештбање питомцима у практичној учитељској радњи, и имају се према тој потреби ако устеба устројити.

Српска општина у Сомбору има да одреди врт најмање од два ланца добре земље и потребни „fundus instructus“ где ће питомци вештбати се у свиларству, челарству, воћарству, виноградарству и вртарству.

VII. О примању и издржавању питомаца. У школу ову примају се само они, који су са добрим успехом свршили нижу реалку или нижу гимназију, али ако су и навршили 15-година, ако су подпуно здрави, а уз то примерног владања, па добро положе прописани примни испит; аванредно могу и други примљени бити, али само по отпусту главне школске управе.

На учитељској школи има се завести конвикт за све питомце, од којих га неки имају бесплатно, а други плаћају.

*) На 1.000.000 народа 100.000 деце за школу по 100 деце на 1 школу, треба 1000 школа, и толико учитеља, а по 4 на 100 учитеља годишње замене треба сваке године по 40 да изиђе из учитељске школе, и то најмање 10 женских и 30 мушких, те по томе потреба више учитељских школа но једна.

За издржавање конвикта има се устројити фонд у који има да уђе осим платеновог $\frac{1}{2}$ од пакрачког препарандског и $\frac{1}{2}$ од годишњег трошка којим се досад издржаваху препарандије српске у Митровици и у Панчеву, осим тога улагаће све општине и питомци сами по нормалу, што ће га главна управа издати, а помагаће и правитељство, и ако устреба ући ће у њега и сви вишци од учитељских плата српских основних школа у Сомбору на којима могу само помоћници радити.

За питомце прописаће се правила обашка.

VIII. О испитима. Испити на учитељској школи држе се јавно, по пропису од главне управе, и то: мали испити по свршетку сваке науке, под председништвом управитеља у часовима ван школе, које мора сваки најдаље за 6 недеља положити. А ригорозни испити полагају се при излазку из завода пред одређеном комисиом, која се састоји из главног инспектора, свију окружних и једнога од српских надзорника са правом питања и оцене.

Тако се држе практични испити учитеља.

Од сваког испита добива се сведочба, кад се положи прописата такса.

О великој женској школи са течајем за учитељке. У Сомбору има се отворити велика девојачка школа са течајем за учитељке.

Велика девојачка школа има се надоставити на главну основну школу, са течајем од 4 године дана, и најмање са два учитеља за науке и бар једном учитељком ил помоћницом за радње.

Школа ова може бити комунска за Србе источне и западне.

У овој школи има да се уче све науке што су наведене код недељне школе за домаћице, и то су одређене за учитељску школу, осим катихетике, црквено словенског језика, поља с типиком и осим педагогијских наука.

На ову вишу женску школу има да се дода течај за учитељке за сад од 2 године дана, у којем да се уче педагогијске науке и естетика.

Велику девојачку школу има да издржава варош Сомбор а течај за учитељке издржаваће за сад народни фонд, дотле, док неузможе и ово измагати фонд за учитељске школе.

За овај течај нуждан је професор, који ће предавати педагогијске науке. Плата овог једнака је са платом професора на учитељској школи.

Женске основне школе у Сомбору служиће за вештбање у практичној школској радњи а озго поменути врт за практичне радње у врту али уз овај течај да се дода и школица за малу децу, да се питомице и у овом извештбају, и одређује се за изучење тог једна стипендија од 500 ф. из народног фонда.

Све остало о учитељској школи важи и за овај течај, у колико се може односити на њега а даље наредбеима ће главна школска управа да начини.

З а п и с н и к.

Збора Срб. нар. учитеља, окр. Будимскога, држаног у Будиму 23-ег и 24-ог. Септембра 1869.

Други састанак.

Учествују свештеници: Коста Јосифовић, парох Пештански, Тимотије Михалцић, пар. Срб.-Ковински; Јеремија Мађаревић, пар. Будимски Давид Бољарић, администратор Помашки. Народни учитељи: Светозар Бакић, пештански; Ђорђе Јанковић, ковински; Емилиан Чупић, збешки; Марко Римски, калашки; Павле Плавшић, Помашки; Петар Недић, Ловрански; Бранко Влашкарић, Бојски; Ђорђе Суботиновић, Д. Пантелијски; Петар Берић, Кишвалубски

Местни школ: управитељ Стев. В. Поповић Будимски, Г. Г. Сима Јосифовић чиновник, и Алекс. В. Поповић слушалац. професуре.

Чл. 10. Председник отвара састанак у 4 сата и позива перовођу Стев. Поповића, да прочита записник прошлог састанка. Перовођа прочита записник и пошто није нађ ништа нико приметио — Записник се одоставери.

Чл. 11. Учитељ Јанковић пита: ко све има решавајућа гласа на овоме збору?

Услед о томе питању поведеног разговора предложи.

Уч. Бакић, да: на озоме збору имају решавајућа гласа сви они, који су, у смислу интимата, чланови овога збора а то су: свештеници, катихете, школ. управитељи, учитељи, школ. старатељи, а остали гости да имају само саветујућа гласа.

Учитељ Јанковић предложи: да решавајућа гласа имају сви од Бакића наоменути школ. мужеви, који су из Будим. округа, а остали само саветујућег гласа.

Свештеник Михалцић говори за Бакићев предлог. а Мађаревић за Јанковићев, но већином гласова решише и прими се Бакићев предлог.

Чл. 12. Председник износи г. школ. управ. окруж. изтакнута питања на претрес и то:

I. кои су узроци, да све већма неморалност и неверије међу људма овлађује, и шта би имао учитељ противу овоме чинити?

Учитељ Чупић узима реч и вели, да то огромно питање не може спадати амо на овај збор, јер има много узрока ради којих су људи неморални и у невери, који узроци независе од школе и учитеља.

Школа а у њојзи учитељ има да учи и васпитава децу, а свештенику је дужност бринути се о душевном благу људи и проповеђу у цркви и поуком свуда и сваком приликом стајати на пут свакоме пороку—Учитеља је задатак први и најпоглавитији у школи, зато се он не може лаћати решавања тако огромних питања.

Свештеник Михалцић даје Чупићу за право, јер он не може примити уз остале своје огромне послове још и старање за одрастне људе, то је брига свештеника; он невиди, да неверије и неморал баш овлађује међу људма у данашње доба, тога је било и биће свагда али само у појединим примјерима.

Свештеник Бољарић, диви се томе, да се невиди неверије и неморалност у народу, ако икада, то се сада може руком опипати: јер се често чује да се невјерују свеци, мати Божија, Божаство, и безсмртност душе, наводи из свога свештеничког живота примере дакле тога зла има свакако, и мисли, да је то дужност и свештеника и учитеља, да стају томе на пут. Велики је део кривице за то зло на родитељима, јер непазе шта ће чинити и говорити пред својом децом; а у наше време, узрок је још и то што родитељи православни желећи своју децу мађарски и немачки научити, давали су децу своју у страна места где после примише у себе веру калвинску, која нема материје Божије и светитеља; треба дакле наше школе тако удесити, да не морамо давати децу од себе.

Свештеник Мађаревић увиђа, да је то питање веома огромно, јер обухваћа у себи цео народ, и то одрасли му део с тога држи, да се не може о њему овде већати, него нека се стави на претрес друго питање, које се тиче поглавито деце.

Свештеник Јосифовић држи, да то питање је уместно на овоме збору; и држи, да би сагласна радња Свештеника и нар. учитеља требала да помаже и на родитељима и на деци.

Управитељ Поповић вели: да на збору нар. свештеника и

нар. учитеља и других пријатеља народа свакако је уместно говорити о свакоме злу, које затире народ, и потражити му лека.

Он не може тврдити, да у народу отима мах неверије јер види да народ љуби веру своју; докази су томе: стољетна борба за одржање њезино; докази, толики храмови украшени и са свачим потребним снабдевени; докази толики народни обичаји религиознога порекла и значаја, али није довољно само љубав к вери, но ваља да вера проникне у свест народа, а то ће учинити добра настава у вери у школи, и жива разумњива не догматична проповед и поука нар. свештеника у храму и свуда и на сваком месту, речима и делом. Да неморалност отима маха у народу, томе има много видимих знакова; као што су силни разводи бракова, двадесет и пет има бракова у току само сада, при бачкој консисторији — отуда слаб морал у породицама, отуда блуд лаж, нијантво, отуда и злочинства — по 200 и више криваца леже увек у тавницама Кикиндског диштрикта, где је наш народ компактан, отуда банкротства и морални кукавичлук и безкарактерност и самих интелегентних људи. Узрок је свијуги зала: хрђаво духу народа противно васпитање.

Говорник срањује наше старе школе и наставу и васпитање у њима са данашњим школама, нечуди се, што данашњи људи нису бољи али се нада од идућег нараштаја ако се прионе, да народна школа добије бољу организацију, ако нар. учитељ узмогне оно, чему је положио чврста темеља у основној школи продужити у тако званој повторавајућој школи, ако омладину изишавшу, из тих школа, прихвати и даље у моралном погледу развија проповед у цркви, црпљена из живота о животу, — ако ту радњу настави од родољубивих писаца написана пучка књижевност о свима знањима данашњег напредног света о свима врлинама, које красе честитог човека и Србина. Мимо радње у школи и цркви: ваља нам рада још и у животу а ту су од највећа уплива народни учитељ и народни свештеник; ти пратиоци нашега народа кроз цео век од кољевке па до гроба. Учитељу ваља узвисити дојакошњи низак положај његов, дати му моралне снаге, ослободити га материјалних брига, а свештеник ваља да га сматра и љуби као брата и сарадина на великом и светоме делу народног моралног препорођаја, те да обоје удруженим снагама приону лечити свако зло, где год га нађу и кад га нађу.

Алекса В. Поповић побија Чупићеве разлоге, и хоће да

се учитељ не дели од народа; јер он ако и има посла са децом ипак је и сам отац породице, грађанин, члан народа и човечанства, те ваља да заложу сву своју снагу и да помогне где може помоћи.

Учитељ Влашкалић вели, да је и пре било свештеника и учитеља, који су настављали у моралу, али није било те покварености, што је данас има, он држи, да је томе крив дух времена и незгодне околности у којима наш народ живи, а нарочито, што је измешан са туђинцима.

Свештеник Мађаревић вели, да је увидео из књижице, коју је „Матица“ наградила, да наш народ и морално и материјално пропада, тамо су наведени и узроци томе, с тога проучимо их и радимо за бољак заједнички и свештеници и учитељи и сви пријатељи народа.

Учитељ Бакић упушта се у решење питања, тражи томе злу корен у младости, вели: да учитељ може помоћи, ако буде пример побожности и морала у школи, у цркви, у животу. Из његове побожности рађа се љубав и поштовање, а кад га деца љубе и поштују, оно љубе и поштују све оно, чему их он наставља. Суровост нема места у школи, јер она чини човека звером, а ту је после извор невери и неморалу; љубав пак рађа послушност и покорност и остале моралне врлине. — Препоручује повторавајуће школе и вели, да би ваљало навалити на општине и поједине родољубе да их заведу — како би се могла продужити радња у њима: препоручује и поуку у цркви и пучку књижевност.

Пошто су јоште свешт. Мађаревић, Бољарић, Михаљчић и учит. Чупић своја мишлења питање изводили, увиди збор сродност између оба стављена питања и тако одговара и на питање:

II. Шта се има чинити, да се ни једно неваљалство међу децу неведе:

На предлог упр. Половића узроци су неверију и неморалности: Хрђаво народноме духу противно васпитање, према томе имао би учитељ у школи развијати љубављу све моралне врлине, разграђавати их у сарадњи са народним свештеником у повторавајућој школи, и упливом у породицама и јавном животу —, свештеник пак наставити то заједничко дело честим проповедима и поукама, црпљеним из живота о свима одношаима живота, у цркви и животу; ту радњу допуњавала би од родољубивих писаца лиза народ удешена пучка књижевност.

Збор прекида свој састанак у 7 часова у вече и председник заказује сустрашњи састанак у 8. часова пре подне.

У Будиму 24-ог Септем. 1869. председник збора Константин Јосифовић с. р. Перовође збора; Светозар Бакић Стеван В. Поповић.

Трећи састанак.

Учествују свештеници: Коста Јосифовић, парох Пештански; Тимоције Михаљић, парох Срп. Ковински; Јеремија Мађаревић, парох Будимски; Давид Бољарић, администр: Помашки.

Народни учитељи: Светозар Бакић, пештански. Ђорђе Јанковић ковински; Емилијан Чупић, Збешки; Марко Римски, Калашки; Павао Плавшић, Помашки, Петар Недић, Ловрански; Бранко Влашкалић, Мађ. Бојски; Ђорђе Суботиновић, Д, Пантелијски; Петар Берић Кишвалубски.

Местни школски управитељ: Стев. В. Поповић, будимски.

Чл. 13. Председник отвара састанак у 8. часова, и позва перовођу Поповића, да прочита записник прошлог састанка; перовођа прочита записник пошто нико није учинио никакве приметбе, записник се одоставири.

Чл. 14. Председник износи пред збор питање:

Ш. Дали су за православни наш народ целисходне комуналне школе?

Школски местни управитељ. Стев. В. Поповић узима реч и вели: Чл. 38. земаљског закона о народној настави, заводећи тако звану комуналну школу није завео нову установу. Установа та постои као постулат новог напредног доба одавно у многим државама западне Европе, у Швајцарској у Белгији, у Немачкој и саједињеним земљама (државама) Американским, и развијено и напредно стање просветно народа, који жива у тим земљама, знак је, да је та установа не на пропаст, но на благослов тих земаља.

Разлика комуналне и вероисповедне или конфесионалне школе је та, што комунална школа прима децу свију конфесија а посљедица тога јесте, да неучи никојој конфесији, ни којем катихизису, да неби учењем једне вероисповедне науке вређала вероисповед оних ученика, који нису те вероисповеди што оставља свакој вероисповеди да се посебице стара за се — дочим конфесионална школа имаде у реду наставних предмета катихизис оне вероисповеди која је школу подигла и одржава на првоме месту. Комунална школа учи даље децу у појединим предметима наставе према развиту науке одотичнам предметима — конфесионална

пак, ако и не занемарује остале предмете наставе, ипак се мање више стара, да се ти предмети предају у светлости и према схваћању дотичне конфесије. Комунална школа стоји даље у својим спољашним одношајима под упливом које државних власти које пак тела, у којима превлађује световни грађански елеменат; конфесионална пак школа стоји више под упливом духовенства где мање, где више.

Говорник разлаже, како је комунална школа тек после велике и оштре борбе заузела земљиште, које сада имаде. Примера ради наводи Њемачку. Њемачки народ био је поцепан у много држава и много вероисповеди те је почео губити свест свога јединства, своје заједнице. Немачки партикуларизам почео је готово улазити у крв немачкога народа. Политичку поцепаност још је више цепала поцепаност конфесионална, јер свака конфесија подижући школе за се, учила је у једном и истом народу, са конфесионалног гледишта свога, не оно, што спаја, но што раздваја синове једнога истога народа, Генијални педагози, да би у родуљубивом жару своје стали на пут овој, све више и више растућој поцепаности и усљед тога несвести о народњем јединству, осудише конфесионализам у настави и прегоше, да му стану на пут комуналном школом. На ову нову установу гракнуше сви догматици свију вероисповести, и доказиваше, да је комунална школа не само нехришћанска, но управо безбожна, неморална. Но новији педагози, а на првоме месту генијални Дистервег доказаше и показаше, да вероисповест упућена свака на своје старање, није у опасности, и да је могуће васпитавати децу у моралу и без уплива конфесије, — а време ето посведочи, да је комунална школа одгојила нараштај немачкога народа, који је не само свестан своје заједнице и свога јединства него и вољан, да се ма и највећим жртвама бар политично уједини.

Према томе, продужује говорник, комунална школа по себи свакако је од велике користи по свестрани напредак једнога народа, али само у оним земљама, где живи у држави један компактан народ, ма и разних вероисповести. Комунална школа је благодат за Инглеску, Француску, Шпанију, Немачку, Србију, у опште, за све државе, у којима је само један народ. Када би се на Балканском полуотоку образовала српска држава, и у њој било срба православне, срба римске и срба турске, и срба Бог те пита које вере, говорник би био за комуналну а нипошто за конфесионалну школу.

www.unii.net Но говорник, ма да је иначе у начелу пријатељ комуналне школе не може се изјаснити за њу у Угарској; јер с' обзиром на Србе, комунална школа прети не толико православлу, колико србској народности коначном пропашћу. Говорник је уверен, да би честити свештеници, који би по определењу закона предавали србској деци науку вере у комуналној школи — сачували их у православлу, али ко би у комуналној школи био чувар србске народности? — На једном или два места — у Стапару Турији, и јошт коме србском месту — учитељ; али у стотину других помешаних места не; јер закон наређује, да је језик предавања, језик већине становника известне општине и да у помешаним општинама има се наместити учитељ, који говори све језике у општини. Па као што имаде доста општина, у којима су Срби у мањини, — србска би се деца учила основним знањима језиком већине, језиком не србским, и само би неколико часова добивала поуку у своме језику.

Но као што се знаде, основна школа ваља мимо поуке у знањима, том поуком уједно и децу да васпитава, и ту је ме-родаван дух, којим школа дише. Тај дух био би у комуналној школи свакако не србски; јер и у оним општинама где су Срби у већини, било би у комуналној школи деце разне народности — те и када би хтели такој комуналној школи дати српски тип, — нагрнуло би се пред нас хиљадама препона. Кад би дакле ми Срби хтели завести комуналну школу, онда би се уједно морали решити, да се одречемо своје прошлости, и садашности, а и будућности као Срби, као србски народ у овим областима, — јер земаљско представништво, у коме смо ми само са три четири гласа заступљени, и које је законодавна власт и комуналне школе, зацело се не би постарало, да ми неизгубимо свој значај као народ.

Но ми Срби и немамо нужде, отимати се о комуналну школу, јер имамо своју аутономију, усљед које можемо удесити наше народне школе онако, да буду не само храмови науке и просвете, но уједно и стожери наше народности. Говорник је уверен, да ће многе србске општине бити искушаване, да напусте своје народне школе, па да заведу комуналне, јер ће им се можда доказивати, да ће имати двоструких терета. — То нестоји. — Покажу ли наше општине, да троше 5% од изравног пореза на своју србску школу, онда несу дужне ништа давати на комуналну, а у многољудним српским општинама могу и наше народне школе са 5% од изравног пореза

за подићи у цветуће стање. Па кад већ имамо материјалних жртава, онда, зар није боље да их жртвујемо на подигнуће својих школа?

Даље помиње говорник наше школе у оним обштинама, где их неиздржава наша црква, но политичка обштина, соразмерно са школама осталих вероисповеди. У таким обштинама желити је, да тај одношај остане и надаље, таки; но ако се у таким обштинама заведу комуналне школе, оно правосл. србска обштина нека учини највећи напор у одржавању своје србске школе; недостају ли јој материјална средства, — оно нека се обрати за помоћ из народних Фондова.

Говорник држи, да ће народни сабор, чим продужи делање своје, предузети реформу наших народних школа према данашњим околностима. Уређење тачне администрације народн. фондова и манастирских добара отвориће обилате изворе за одржавање и подпору потребитих народн. школа и осталих просветних завода. Сабор, као представништво српскога народа једино је компетентан, да обележи становиште србских школа према комуналној школи.

Напокон вели говорник, да неје ваљало тако запитати: Јесу ли комуналне школе за православни народ наш целисходне? но јесу ли цели сходне овде у Угарској? Јер у Србији су комуналне школе целисходне за наш православни народ. Говорник закључује и вели: комунална школа у Угарској ако и непрети оласношћу по православље, није целисходна за Србе поглавито с' тога што неје чувар и стожер србске народности.

Свештеник Јеремија Мађаревић узима реч и вели: да је завађању комуналне школе повод велики уплив хијерархије на верозаконску школу, јер школа стојећи под отим упливом старала се поглавито за наставу у веронауци и неје толико пространо гајила наставу у осталим предметима. Комунална школа свакако ће унапредити народну просвету; јер ће предавши обуку у верозакону свакој дотичној вероисповести, обратити своју пажњу на остале школске предмете.

Говорник дели мишлење предговорника, да комунална школа негрози толико православљу, колико српској народности, с' тога држи, да Срби неће бити за њу; него да ће свуда одржати своју народну школу. Даље напомиње говорник, да у горњој Угарској имаде српских православних општина, у којима је број за школу способне деце тако мален, да обштина не-

може за њих држати учитеља, а када би така деца ишла у комуналну школу, прије но што су србску школу учила, онда им је у опасности народност, с' тога мисли, да би ваљало, да свештеници у таким местима у својим слободним часима школу држе.

Свештеник Михаљчић држи, да ће се о српским школама повести реч на народном сабору, с' тога ваља, да се ослонимо на сабор; он ће најбоље означити наш положај према комуналној школи.

Пошто су још некоје ситније приметбе учињене збор је мишљења: да комуналне школе несу целисходне за српски народ у Угарској.

Чл. 15. При крају већања о комуналним школама дође у средину збора окружни управитељ школа пречасни господин протопресвитер Јован Миликшић и у пратњи његовој парох св.-андрејски г. Римски; и заузео као окружни школ. надзорник место председника збора.

Чл. 16. Председник износи пред збор четврто питање:

1. Како и којим начином могле би се школске библиотеке увести?

Учитељ Берић узима реч и вели: да су школске библиотеке од преке потребе, с' тога ваља да учитељ држи у то име о Св. Савви говори сходну беседу и да позове народ на прилагање; даље вели, могла би се при богатим укупима одредити нека свота на школ. библиотеку; богатије општине могле би одређивати годишњу помоћ; даље би се могла и од оних, који узимају књиге на читање, узимати нека мала свота (такса); препоручује даље давање села и вечерњих забава у то име.

Свештеник Мађаревић мисли, да би ваљало заводити певачка друштва, која би појала у цркви и том приликом би се могао носити тас у корист школ. библиотеке.

Учитељ Чупић побива предговорника јер би то био далеки пут, он је за подизање читаонице.

Свештеник Римски жели, да се уведу школ. библиотеке већ с, тога, што су деца, која иду у школу врло оскудно снабдевена са потребним им књигама.

Свештеник Михаљчић вије за ишење тасова у то име, јер тасови и онако одбијају народ од цркве, с' тога држи, да би се цркв. одбори могли око тога заузети, те н. пр. приход од продатих столова на библиотеку обратити.

Свештеник Бољарић одобрава поменуте начине и додаје

да би ваљало и глобе, које се наплаћују за небрежљиво посећивање школе, обраћати на набавку школ. библиотека.

Школ. управитељ Стеван В. Поповић вели, да је од преке потребе завести у свакој општини „местни школски фонд,“ па би тај фонд давао средства за набавку школ. библиотеке.

Под школ. библиотекама разуме говорник; а) књиге, за образовање учитеља и даље усавршавање у својој струци; б) књиге школске за потребу сиромашке деце; в) књиге моралног и поучног садржаја за децу и младеж.

Из таквих местних школ. фондова могле би се даље подмиривати и остале школске учебне потребе као учебна средства.

Говорник предлаже, да се свештеници и народни учитељи у споразумљу са цркв. одборима заузму око оснивања местних школ. фондова.

За подигнуће тих фондова могла би служити.

1.) Дародајанија и завештаји.

2.) Приход од у тој цели приређених свечаности;

3.) Дојакошње дечије таксе при укупима.

4.) Укупљивање у школ. фонд новодоведене младе.

5.) Прилог младожење, ако је из другог места приликом венчања.

6.) Уписна такса за примање деце у школу, а после редовни недељни прилог за писаће потребе.

Збор се изјављује за уважања местних школ. фондова за набавку школ. библиотека и осталих школ. потреба, и препоручује свештеницима и нар. учитељма, да у споразумљу са цркв. одборима настоје око тога, начинима који су на овом збору поменути но са погледом на местне околности.

Чл. 17. Перовођа прочита на председника управљено писмо чипског учитеља, у ком се исти извињава, што не може доћи на збор. Узима се на знање.

Чл. 18. Поведе се разговор о месту, у ком би се имао држати доидући збор. Решено је једногласно, да се доидући збор има држати у „Ловри.“

Чл. 19. Председник напомиње, да су предмети већања испрљени, с' тога закључујући саветовања, препоручује све присутне благослову вишњег и жели им љубавне ревности у испуњавању свога узвишенога позива и изриче наду, да ће мо се доидућега збора у многобројнијем числу испитати.

Збор се развије отпојавши духовну песму: „Преслагная днесъ видѣша“.

У Будиму 24-ог Септ. 1869. Председник збора. —
Перовође збора: Стеван В. Поповић с. р. Светозар Бакић с. р.

УПРАЗНѢНА УЧИТЕЛСКА МѢСТА. У Силбашу у Бачкој упражњено е учительско звање с годишњом платом: 105. фр. а. вр. по сесне ораће земљ с додатком три ланца ораћег пашњака, 25 пож. наполице 3 хвата тврдих дрва 100 фунти говеђине, 40 фунти соли, 15 фунти лоя, 1 меров варива, и бесплатан стан с баштом од 1370□ хвати. Проситељи имаю молбенице с крштеним писмом и свѣдочбом о учительској способности ч. консисторіи Бачкој до 1. фебруара о. г. поднети.

У Денти (види бр. 22 ов. Листа.) Молбе до 31 Јан. 1870. консисторіи вршачкој.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ

на Школски Лист за годину 1870.

Са идућим бројем накнадно ће се навршити еданајсти те-
чай Школскога листа.

Борећи се четири године с незгодама издавања, и немогући последње бројеве за 1869. годину на времеиздати због слабог и неуредног плаћања од стране многих обштина и особа које лист примају, ал особито застрашен скупоћом штампарије овдашње, хтѣо сам био издавање Листа или напустити или другом ком уступити. Но уважени пријатељи народне просвѣте, од коих сам савѣта искао, ободрише ме, да покушам још за едну годину издаванѣ овога листа наставити, док народни Сабор — ког жельно изчекуемо да радњу своју настави — школу нашу у нормално станѣ недоведе.

С тога изјавлюем, да ће се 1. Марта ове године започети дванајста година Школскога Листа, ако се до тога времена пријави онолико предплатника, колико је нужно да се трошкови око штампања и разашиланя подмире.

Школски Лист ће доносити предлоге о устројству школа и о подизаню народне просвѣте, чланке о васпитаю и ученю, упутства за предаванѣ поединих учевних предмета, израђене, лекције за углед, градива за читанке и остале школске књиге, поучне и забавне чланке, за младеж и за родитељ као и школске вѣсти из наших и из страних предѣла. По томе

дакле биће он од користи не само учитељима и школским управитељима него и родитељима, па и самој дѣци школској.

По себи се разумѣ, да ја сам уз мое многостручне школске послове, нисам у стању све чланке за Школски Лист писати, и да ми е тога ради нужна пријатељска помоћ од стране оних отличних Србаља кои се са педагогом баве и којима благо народне школе на срцу лежи. С тога умољавам наше писатељ, професоре висших и средњих школа, школске управитељ, врстне свештенике и учитељ, да ми за школски Лист своје ваљне саставке или преводе, кои у гореозначени круг спадају, послати изволе, а ја ћу свакоме, кои Школски Лист умним своим радом подпомогао буде, почастни примѣрак шилјати, а ако се 400 предплатника скупи, готов сам сваки чланак, што у Школском Листу изађе са 16 фр. од штампаног табака награђивати.

Позивам дакле са овим досадашњѣ поштоване предплатнике да предплату за 1870. годину обнове, а Господу учитељ и друге родољубе умољавам, да се постарају сваки у својој околини што више предплатника сакупити и мени најдалѣ до последњег фебруара предплатне новце заједно с точно означеним адресама уписника доставити.

Цена е дојаконња, наиме на целу годину (од првог Марта 1870, до последнег фебруара 1871) 3 ф. а вр. а на прво по године 1 ф. 50 н.—Лист ће излазити на пуном табаку у досадашњем формату двапут на мјсец, дакле најманѣ у 24 табака за годину дана.

На сваких пет предплатника припада по едан примѣрак Шк. Листа Господи скупитељима на дар, и они су властни примѣрке што су им сувишни одредити на дар сиромашним школама.

Захваљујући овом приликом врстним родољубима, кои су сиромашним школама Лист Школски досада на дар шилјали, уљудно позивам имућне чланове народа нашег, да изволе за 1870 годину, сиромашне школе наше, особито у будимској епархији у Босни, Херцеговини, Старој Србији и Црној Гори с Школским Листом даривати.

Никола Ђ. Вукићевић
уредник и издавател Школскога Листа.

Лист излази двапут месечно.

Цена е на целу год. три форинта, а на по год. 1 ф. 50 нов.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Тискано код Фердинанда Битермана.